

Erik Ansvang

DAGLIGIV *i Egypten*

VisdomsNettet
www.visdomsnettet.dk

DAGLIGLIV i Egypten

Erik Ansvang

VisdomsNettet
www.visdomsnettet.dk

DAGLIGLIV i Egypten

Af Erik Ansvang

Den menige egypter

Det er sædvanligvis Egyptens hemmelige visdom, de mystiske ritualer, de gådefulde tempel- og pyramideindvielser, de esoteriske kultceremonier, og de allegoriske myter og legender, der er i fokus, når man interesserer sig for det gamle Egypten. Men før eller siden ledes tankerne uundgåeligt hen på den almindelige egypters dagligliv, for hvordan levede gennemsnitsmennesket i Egypten? Man får ofte det indtryk, at det kun var faraoner, dronninger, præster og adel, der levede et godt og indholdsrigt liv, men fra pålidelige kilder får man et positivt billede af den menige egypters liv.

Ligestilling

Det egyptiske samfund var givetvis det mest ligestillede samfund, der har eksisteret i historisk tid, og her tænkes der ikke alene på, at flere dronninger har regeret Egypten både alene og i tæt samarbejde med faraoen, for i det gamle Egypten var kvindens rolle betydelig og respekteret både i hjemmet og uden for hjemmet. Det gjaldt naturligvis ikke slavinderne, men slaver og slavinder var sædvanligvis ikke egyptere men "fremmedfolk", og de blev derfor ikke betragtet som en integreret del af det egyptiske samfund.

Egypternes holdning til ligestilling er nem at forstå, for de forsøgte at *"bringe Himlen ned på Jorden"* – altså at omsætte de kosmiske principper til praktisk virkelighed i hverdagslivet. Og kosmos var udtryk for en konstant vekselvirkning mellem ånd

og stof – det maskuline og det feminine princip – som naturligvis var ligeværdige. Det må de være, for ånd og stof er udtryk for to sider af Det Ene Livsvæsen og en forudsætning for manifestation og udvikling af bevidsthed. Ånd, stof og bevidsthed – eller det maskuline, feminine og syntesen af denne dualitet var grundtemaet i egypternes livsopfattelse, og derfor var ligestilling en selvfølge i det daglige liv.

Herodot

Herodot af Halicarnassus (billedet tv.) kaldes historieskrivernes fader. Han besøgte Egypten omkring 450 f.Kr. Den bog, han skrev om Egypten¹, er et overflødigshorn af informationer, der har gavnet forskere og studerende, men man skal samtidig tage højde for, at hans iagttagelser stammer fra en meget sen periode, hvor Egyptens magt og kultur var stærkt degenereret. Han rejste så langt sydpå som til Elephantine (ved nutidens Aswan ca. 1.000 km fra Cairo), og hans beskrivelser er ofte udtryk for førstehåndsviden.

Men Herodots bog er andet og mere end en historisk afhandling. Den er desuden dygtig journalistik, der vidner om et menneske med ægte nysgerrighed kombineret med sund fornuft.

¹ Herodot: *Egyptens mysterier*

Kvinder var selvstændige

Herodot blev chokeret, da han besøgte Egypten i det 5. århundrede, for da han vendte hjem, skrev han i sine rejseerindringer, at *"egypterne havde vendt de regler, der gælder for mennesket, på hovedet."*

I Egypten *kunne* husholdning og børn være kvindernes primære ansvar, men i Grækenland *skulle* kvinderne blive hjemme og passe hjem og børn. Egyptiske kvinder kunne gå, hvor de ville, og når de ville. F.eks. oplevede Herodot, at kvinderne ofte både købte og solgte varer på markedet, mens mændene blev hjemme og arbejdede ved væven. Egypterne fordelte arbejdet efter kvalifikationer og ikke efter køn. Man gjorde det, man var bedst til.

Både mænd og kvinder var håndværkere, bagere og bryggere. Der var kvindelige læger, tempelpræster og musikere. Præster og præstinder levede ikke adskilt som munke og nonner. De giftede sig med hinanden. De stiftede familie, og de fik børn. De kom fra alle klasser. Og de fik løn for deres arbejde – *ligeløn* vel at mærke.

Retsstilling

I Egypten havde kvinderne samme retsstilling som manden. Kvinder kunne sagsøge mænd – og utallige fund viser, at

det gjorde de. De kunne bringe enhver sag for retten. De kunne vidne i retssager. Et retsdokument fortæller eksempelvis om en kvinde, der lånte sin mand "penge" (i naturalier) – og tog hele 30% i renter i tre år. Kvinder havde ret til at købe og eje fast ejendom, og når de skrev testamente, bestemte de suverænt, hvem der skulle arve dem. Hvis de sad i bundløs gæld, kunne de sælge sig selv som slave i en aftalt periode – og det samme kunne mænd.

Ægteskab

Formålet med at indgå ægteskab var at sætte børn i verden, men det forhindrede ikke egypterne i at vælge partner på grundlag af en stormende forelskelse – hvad utallige hede elskovsdigte vidner om. Kvinderne blev gift så snart de var kønsmodne, og det betød, at de ofte blev gift, allerede når de var 12-14 år gamle. Mændene var som regel i tyverne. Det var ofte brudens far, der stod for bryllupsarrangementet, og han aftalte med datterens kommende mand, hvordan brylluppet skulle fejres. Bruden medbragte som regel en medgift, men alt hvad hun bragte ind i ægteskabet, tilhørte hende, og det blev aldrig betragtet som fælleseje. Man har fundet en slags vielsesattester, men meget tyder på, at de var unødvendige, og at der ikke var hverken tvungne religiøse eller juridiske formaliteter knyttet til vielsen. Dengang holdt man, hvad man lovede, og en mundtlig aftale var lige så bindende som en skriftlig. Efter brylluppet flyttede kvinden ind hos mandens familie.

Skilsmisse

Skilsmisser var lige så nødvendige dengang som i nutiden. Havde hustruen egen formue, kunne hun tage den med sig. Hvis det var manden, der ønskede skilsmisse, havde hun desuden ret til en tredjedel af parrets fælles formue plus et underholdsbidrag. Det gjaldt dog ikke, hvis hun havde været utro. Hvis kvinden ville skilles, fik hun kun de værdier med sig, som hun havde bragt ind i ægteskabet, men hvis hun havde været utro, havde hun ikke krav på compensation af nogen art. Omvendt var der tilsyneladende ingen sanktioner mod manden, hvis han havde været utro. Her svigtede ligestillingen tilsyneladende.

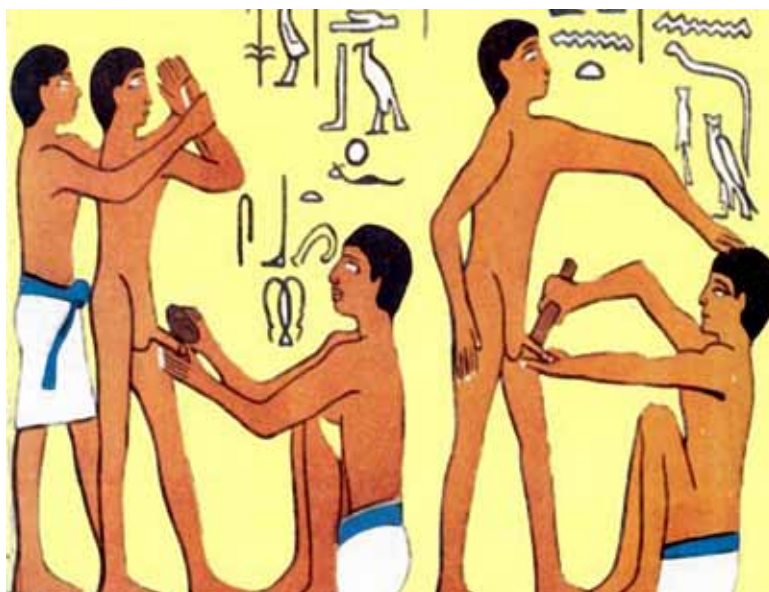

Seksualitet

Herodot kunne ikke forstå, at egypterne var lige begejstrede for at få en datter, som for at få en søn. I hans elskede Grækenland var det kun drengebørn, der havde værdi. Og han var rystet over egypternes "primitive" sexliv, for her kunne mand og kvinde finde på at have samleje ved at ligge *ovenpå* hinanden og med *front* mod hinanden. Når man havde seksuelt samvær i hans "kultiverede" Grækenland, skulle kvinden altid vende bagdelen mod manden. Herodot fortæller at:

" – andre mennesker lader deres avlelem være, som det er fra fødslen af – medmindre de har lært noget andet af egypterne – for de lader sig nemlig omskære."

Herodot: *Egyptens mysterier*, s. 26

Omskæring af mænd var oprindeligt et ritual i indvielsesmysterierne, men sent i historien overtog egypterne skikken med at omskære nyfødte drenge fra jøderne.

Utroskab

Egypternes syn på seksualitet var mere afslappet end hos nutidens mennesker. Utroskab omtales stort set ikke, for egypterne var mere interesseret i frugtbarhed end ærbarhed, sådan som man definerer den i nutiden. Hvis en kvinde i et ægteskab ikke kunne blive gravid, kunne manden vælge at få børn med en slavinde i husstanden. Barnet blev optaget i familien, og slavindens status i samfundet blev forbedret.

Prævention

Egypterne kendte til prævention. Kvinderne benyttede en svamp som pessar. Svampen havde trukket i krokodillegødning oprørt i sur mælk eller honning og natron, som skabte et surt miljø, der begrænsede sædcellernes befrugtningsevne.

Jomfruelighed

Egypterne havde et afslappet forhold til jomfruelighed. Der var intet krav om, at en kvinde skulle være jomfru indtil ægteskabet. Denne idé, som sandsynligvis stammer fra hieros gamos ritualet, blev først indført som et ufravigeligt krav langt senere i historien.

Sex på hellige steder

Herodot fortæller, at egypterne var de første, der gjorde det til en hellig pligt *ikke* at have samleje på hellige steder. Det var heller ikke tilladt at gå ind i en helligdom uden først at have været i bad efter et samleje.

Herodot oplyser, at hos stort set alle andre folkeslag, *med undtagelse af egypterne og grækere*, havde mænd omgang med kvinder på hellige steder, og de gik ind i en helligdom uden først at gå i bad, for de ligestillede mennesket med dyrene. Deres argument var, at man jo ser dyr og fugle parre sig både i gudernes templer og på hellige steder, og hvis guden havde noget imod det, ville dyrene heller ikke gøre det. Herodot siger lidt forarget, at:

" – den slags undskyldninger synes jeg overhovedet ikke om".

Mad ind og mad ud

Kvinderne stod op, når de skulle lade vandet, hvorimod mændene sad ned. Når egypterne skulle på toilettet, gik de ind i husene, men de spiste udenfor på gaden. De forklarede det med, at det er mere værdigt at gøre det, som er mindre skønt men nødvendigt, der, hvor ingen kan se det, mens man kan gøre det, som er smukt, for alles øjne.

Adfærd i det daglige

Hoved og hår

Herodot fortæller, at egyptiske mænd bar deres byrder på hovedet, hvorimod kvinderne bar dem på skuldrene.

"Mit hjerte tænker kun på din kærlighed – jeg løber dig hastigt i møde med mit uredte hår – men jeg vil sætte mine curlers i og gøre mig klar på et øjeblik".

Denne gamle egyptiske tekst er tilstrækkelig til at vise egypternes interesse for hårmode.

Egypterne foretrak at være kronragede, men alligevel ser man papyri, der omhandler lægemidler, som beskriver adskillige salver mod skaldethed og gråt hår. Udbuddet af metoder til hårbehandling var yderst varieret og mangfoldigt med alverdens parfumer og væsker. Meget tyder på, at behandlinger, der skulle genskabe hårvæksten, ikke var mere effektive dengang end i nutiden.

Parykker

Manglende hårvækst var ikke et problem for egypterne, for de gik med parykker. De var ofte lavet af rigtigt menneskehår, men nogle gange var håret blandet med plantefibre. Parykker blev ofte anvendt af overklassen. Ceremonielle parykker var almindelige, og de blev båret uden på ejerens eget hår, hvis han/hun havde noget.

Afdøde fik deres parykker med i graven, hvor de stod sirligt arrangeret i små bokse. Uanset om håret var ægte eller falsk blev frisuren ofte opdelt i mange, lange lokker i en typisk afrikansk stil, men den mest almindelige hårmode bestod af runde parykker, der fulgte ansigtets linjer. Kvinder havde normalt langt hår, som ofte nåede til skuldrene, men der er eksempler på, at kvinder brød med denne skik og lod sig klippe kortere.

Mens det var skik og brug hos andre folkeslag, at de nærmeste slægtninge, gik med kortklippet hår, når de sørgede, lod egypterne både deres hår og skæg vokse, når der skete et dødsfald. Men det må ses som en naturlig følge af, at de sædvanligvis gik kronragede.

Herodotus oplyser, at præsterne gik med langt hår i andre lande, men i Egypten lod de sig kronrage.

Renlighed

Herodotus fortæller, at egypterne drak af bronzebægere, som de hver dag skyllede grundigt. Og han tilføjer, at det ikke var sådan, at én gjorde det, mens en anden lod være. "Nej", siger han, "det blev overholdt af alle."

Han oplyser desuden, at egypterne altid gik med nyvasket tøj, og at det var meget vigtigt for dem. Præsteklædningen var udelukkende

af linned, og præsternes sko var af byblos (fibre fra papyrusplanten), og det var præsternes og præstindernes eneste klædning.

Hver måned tre dage i træk udførte egypterne tarmskylninger, som også er en kendt renselsesmetode i yoga-traditionen. Egypterne ønskede at bevare sundheden ved hjælp af udskylninger og opkastning.

Herodot fortæller, at egypterne også af andre grunde var de sundeste af alle mennesker – næst efter libyerne – og han gættede på, at årsagen var det gunstige klima.

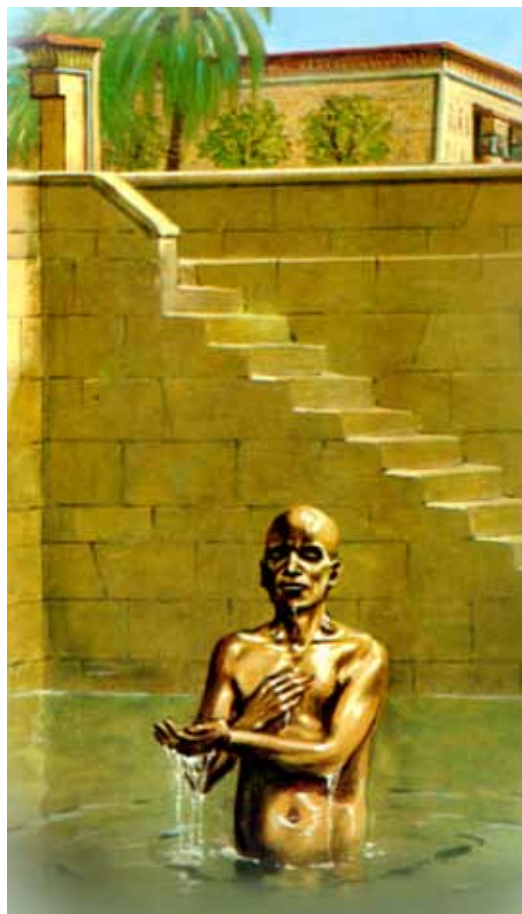
Præsterne barberede hele kroppen hver anden dag, for at undgå enhver form for urenhed på kroppen, når de deltog i tempeltjeneste.

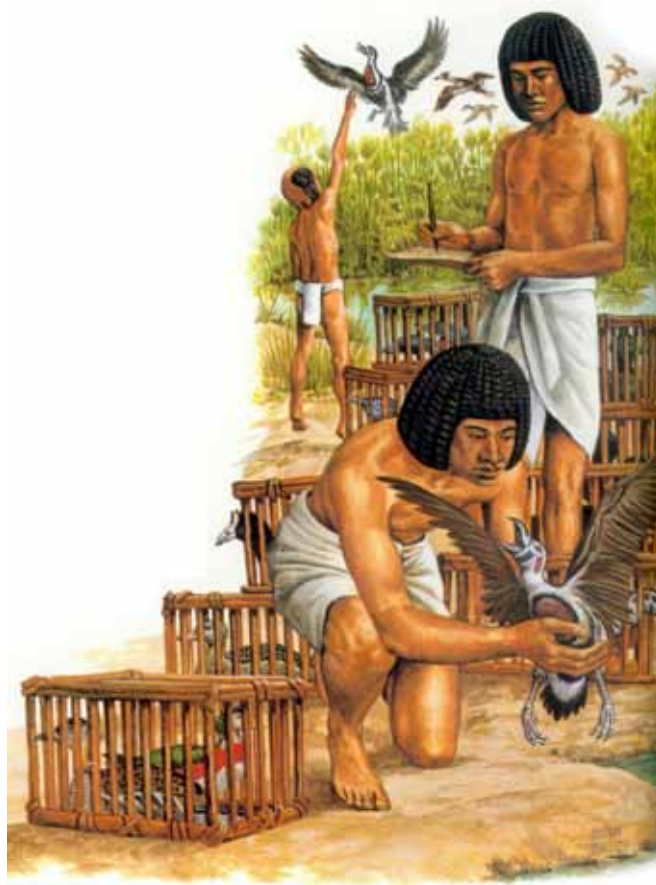
De vaskede sig i koldt vand to gange hver dag og to gange hver nat.

Fødevarer

Egypterne spiste meget brød, som de laver af "olyra", og brødene kaldte de "kyllestis".

Fisk spiste de nogle gange rå, efter at have tørret dem i Solen, og andre gange lagde de dem først i saltlage.

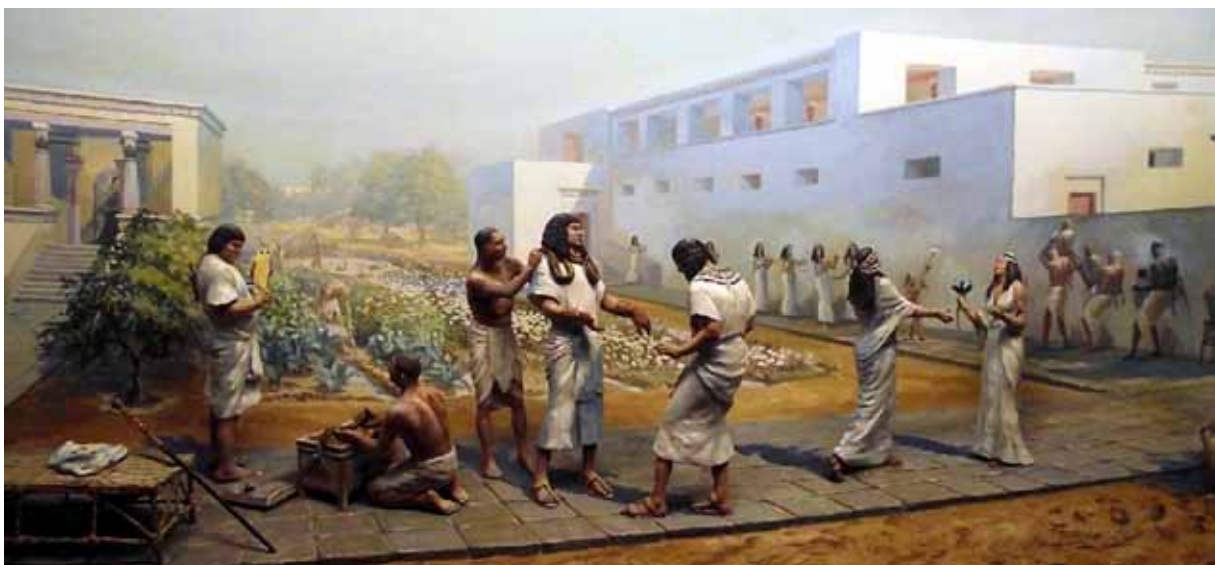

Af fugle spiste de vagtler og ænder og mange forskellige småfugle efter først at have saltet dem. Alt, hvad de ellers tilberedte, uanset om det er fisk eller fugle, spiste de enten stegt eller kogt. Men de spiste aldrig de dyr, der blev betragtet som hellige.

Respekt for de ældre

Herodot fortæller, at når yngre egyptere mødte ældre, gik de af vejen for dem. Og når ældre kom hen til dem, rejste de sig straks op fra deres plads og tilbød den til den ældre. Og når de hilste på hinanden, når de mødte hinanden på vejen, bukkede de dybt og førte hånden helt ned til knæet.

VisdomsNettet

www.visdomsnettet.dk